

GIÁ BÀN	
ĐƠN-QUỐC	NGOẠI-QUỐC
Một năm 1,000	1,500
Sáu tháng 500	750
Ba tháng 250	375

Mua báo phải trả tiền trước.
Theo và mua báo gửi cho là: TÀI M
DINH-Phiên, Al đing, quing các
việc riêng và thường nhật trước.

TIENG-DAN

HUTIN - THUC - KHANG
TACH - BINH - PHUEN

LA VOIX DU PEUPLE

Mỗi tuần xuất báo hai kỳ thứ tư và thứ bảy

ĐƯỜNG ĐANG-BÀ, SỐ
QUY NHY SỐ 10
QUY ĐÁP: TIENG-DAN - 300

Giết người thì bị
tội chết. Hại người
và ăn trộm thì bị tội
約法三章

CÁI HOA GIẾT NGƯỜI (Chiến-tranh)

Kẻ trong lịch sử sinh hoạt và giao tế của loài người, thì bất luận thời đại nào dân tộc nào, cũng nhận sự giết người là cái tội ác to lớn, thậm họa ghê gớm như trong cõi đời; vì lẽ đồng một loài người thì đâu cần máu đỏ xương cứng thịt mềm, ai cũng như ai, không ai chết hai lần, mà cũng không ai chết đi rồi sống lại. Các nhà tôn giáo thường nêu cái nghĩa từ thiện để răn dơi về cái tội phạm ấy, mà nào nhà chính trị, nào nhà pháp luật, cho đến các nhà triết học lập ra thuyết này thuyết nọ, đặt ra phép nọ phép kia, cái tôn chỉ cũng là vì loài người mà kiếm cách phòng nham, cho cái họa giết người một ngày một thêm lên. Ở đời mà có ngày đại đồng, cũng bởi mỗi lòng không nỡ giết người (一草一木) ấy suy ra, chứ không có gì khác. Thế mà ta thử xét trên lịch sử xưa nay mà như là về thời đại cạnh tranh gần đây, thì thấy một điều lạ là: cũng thì giết người mà không những không cho là tội ác, không cho là thậm họa, lại được mang cái vinh dự là « hùng dũng, nghĩa khí, thẳng lợi ». Tức là giết người trong cuộc chiến tranh vậy.

Từ trận Âu-chiến 1914-1918 về sau, người trên thế giới trông thấy cái tấn-kịch « người chết của ta » ghê gớm ấy, ai cũng sinh lòng ay này mà có ý xu hướng về chủ nghĩa hòa bình. Dầu thực tế chưa thấy gì song đó cũng là một cái điềm báo trước cho loài người biết con đường hạnh phúc sau này không có ngà nào hơn nữa.

Về trận Âu-chiến, có một nhà học giả Trung-hoa nói rằng: « Trận Âu-chiến mà người ta cho là lớn, không phải tại « giết người nhiều. Kể cả trận « ấy trong mấy năm trời chết « hết 7 triệu người, bị thương « trên 2 triệu. Ngày xưa trong « một nước Tàu về khoảng Tăng-« quốc-Phiên, Hồng-tử-Toán, « chỉ trong bảy nghìn người « một trăm bốn mươi triệu « chết hết bốn phần mười (40%), « về khoảng Lý-Trẫm, Trương-« Hiến-Trung, chỉ tính Hồ-Bắc « và Từ-xuyên mà một tay « Trương giết đến 30 triệu « còn kể lên nữa Hoàng-Sào giết « 8 triệu; Hung-Vô một đêm nã « chôn 20 vạn; Bạch-Khí một « đêm mà chôn 40 vạn. So « với những số người chết ở « Trung-quốc đó thì số người « chết tại trận Âu-chiến có gì

« làm nhiều. Nhưng trận Âu-« chiến đó người ta cho là lớn « là vì ba lẽ:

1. — Những đồ chiến cụ, « làm thứ cơ xảo kỹ dị chẳng « khác chi những phép tác « trong truyện Phong-thần, « Tây-du.
2. — Những nơi bị phá-« hoại hư nát, phần nhiều là « nơi danh thành, đại kiến trúc.
3. — Những người bị chết, « phần nhiều là người sáng tạo « người danh tiếng (tức là « người văn-minh).

Mấy cơ nói trên so với thời « đại xưa, bình bình thì cũng « tên gươm giáo, thuẫn gỗ giáp « nan; chiến trường thì thành « đất nhà tranh, rừng không « đồng rộng; người chết thì « phần nhiều dân thường, « không có thân phận lớn như « người văn-minh ngày nay.

Vì mấy lẽ ấy nên người ta « cho trận Âu-chiến là lớn. Cơ « xảo càng nhiều thì trận đánh « càng to, mà số người chết lại « càng ít. Ở thời đại cùng tên thì « chết nhiều hơn thời đại cùng « điều thương, ở thời đại cùng « hơn thời đại cùng cơ quan « và độc-khi v. v. »

Theo nhà bán trên, đời xưa « chết nhiều mà cũng cho là nhỏ, « đời nay chết ít mà cũng cho là « lớn, là theo giá-trị người đời « cùng đồ vật liệu mà cân nhắc. « Vì như trẻ con năm mười « tháng, hoặc năm bảy tuổi thì có « chết, người ta cũng không than « van đau xót cho lắm; còn như « người thành nhân trở lên rồi « chết thì người ta ai cũng « thương tiếc. Lại như lầu cao « nhà ngói mà bị hư đổ nát, « ai cũng đau tiếc, còn nhà tranh « lều cỏ, thì có xiêu ngã là toi « cũng không ai để ý đến. Nghĩa « là người văn minh thì chết ít « cũng cho là lớn mà dân dã-« man thì chết nhiều cũng coi là « nhỏ v. v.

VĂN-VĂN

CÙNG BAN ĐỌC BÁO

Trong số mấy ngàn độc-giả yêu-« qui của ban báo, nhiều ngài rất « châu-luật, trả tiền đã đủ mà lại « đóng hạn, thật là tiện cho việc « báo, báo hết sức cảm ơn. Nhưng « cũng có nhiều ngài gửi thư về « mua mà không gọi b. c theo, hoặc « mua năm mà gọi lờ đờ 1, 2, 3 « đồng trước, bán-báo cũng thế « thôi, y lời trong thư các ngài mà « gọi báo đi, n. y đã đủ số bạc trả « trước, mà cũng chưa thấy các « ngài gọi số tiền còn thiếu về « nữa, thiệt là bất tiện cho đường « kính tế của ban - báo. Vậy xin « các ngài nhớ lời hẹn trong thư « trước mà mua hạn thứ ba từ « 10 Aout 1929 đến 10 Aout 1930 « cũng vậy) đồng đề n. b. báo « phải gọi « báo gián đoạn thì bán-báo « lấy làm « đa tạ.

B. B.

CÁC NƯỚC TRÊN THẾ-GIỚI

Trên thế-giới, tất cả có 71 nước « độc-lập:

- Ở Âu-châu 36 nước;
- Ở Á-châu 11 nước;
- Ở Phi-châu 3 nước;
- Ở Nam-Mỹ 20 nước;
- Ở Bắc-Mỹ 1 nước (Giá-Ná-Đại là « một nước thực dân Anh, tay rộng « quyền tự trị nhưng không thể « làm một nước độc-lập).

Ở Âu-châu nước Cộng-Hòa « Saint-Marin, nằm vào giữa địa-thể « Ý-Đại-Lý, là nước nhỏ nhất ở « Âu-châu, rộng 52 ngulua thước « vuông (kilomètres carrés), dân-cư « có 10.000 người. Nước lớn nhất « là nước Nga, chỉ kể địa-bàn ở « Âu-lục thì rộng 5.500.000 km2, dân-cư « có 130 triệu người, kể cả địa-bàn « ở Á-châu nữa thì rộng 22.470.500 km2, « dân-cư có 180 triệu.

Nước dân-cư ít nhất là nước « Cộng-Hòa Mont Athos, ở phía nam « bán đảo Salonique (Hi-Lạp, Grèce), « có 2.000 người.

Tất cả có 10 nước bị ở dưới « quyền ủy-nhiệm (mandat) của « quốc-quốc: Syrie, Palestine, « Transjordanie Irak, v. v. »

Y. L.

CHUYÊN HAY

HAI GIỜ «NÓI CHUYỆN» VỚI «MỘT NGƯỜI HOA-KỲ»

Ngày nghỉ, mặt trời đã sắp lặn « mà không khi còn nóng như lửa. « Vô sự, tôi muốn tìm đôi bạn « ngồi, tôi bèn p. c lên chiếc xe « đẹp, qua cầu Trường-tiền, theo « con đường Jules Ferry, đi thẳng « lên Nam-giao. Đến trước binh-« phong Nam-giao, chiếc xe đạp « tôi « ra tách sang phía tay phải, « thời tôi thấy một thiếu-nữ người « tây nam lần chiến trên vật cổ, « cách ba bốn thước có một chiếc « xe hơi hai bánh còn quay « giữa không trung. Tôi liền « xuống xe, chạy lại. Người « thiếu-nữ, ngồi xổm dậy, tự « giới thiệu: « — Mia N., một người du-lịch « Hoa kỳ.

(Cô nói tiếng Pháp, nhưng giọng « hơi trệ, không giống hẳn « giọng dân bà Pháp).

— Tôi xin chào Qui-nương. Tôi « xin qui-nương cũng cho tôi « phép tự giới thiệu: Kim-sơn, « làm phóng viên một tờ báo. « Tôi xem chừng như qui-nương « vừa bị ngã xe phải? « — Phải, tôi cảm bánh lái « đi trên các con đường « nào nhiệt trong thành « Nữu-ước đã quen, đến đây « gặp những nơi vắng vẻ « không quen, nên ngã. « Nói như vậy lý nhưng quá « vậy. Song tôi không bị « thương tích gì, chỉ tay « phải thôi. « — Mà tôi xem chừng như « cái xe cũng không « hại gì phải. Xin ông vui « lòng giúp tôi lật « cái xe lại chút.

Nói vừa dứt lời, cô « đứng phăng dậy, cúi « lượm cái bát còn nằm « giữ bánh, rồi lấy « chiếc khăn lau « vào mặt mũi áo quần, « rồi lấy một lọ « teinture d'iode xoa « vào những nơi « thấy da ở cánh tay « phải. Xong, tôi « cũng có lật lại « cái xe. Một chiếc « Citroën hai chỗ « ngồi, nên nhẹ, hai người « xô một cái là « lật lại được liền. « Lại xong, cô « khám qua loa, rồi nói: « — Máy móc không « hư hỏng gì. « Cũng may, vì xe « thế chứ không « phải của riêng « tôi. Bây giờ tôi « muốn trở về. Ông « còn giúp « mát nữa « không? Bằng « không xin ông « vui lòng « đem bánh lái « hộ tôi, vì tay « phải tôi.

Nou-Son

DU LỊCH TRUNG-KỲ

HUẾ

Nói về cổ-tích (Tiếp theo)

« Nam-giao » là nơi « Trời. Ai « Tể ? Vua. Khi nào « Tể ? Ba năm « một lần, tháng hai, ngày « Tân ». Bất « chước ai mà « Tể ? Bất chước « Tân, từ đời « nhà Châu, nghĩa là « ba trăm năm « trước Tây-lịch.

Nam-giao có bốn « cái nên: nên « thứ nhất « trời », nên « thứ hai « đất », nên « thứ ba « nước », nên « thứ tư « cây ». Trên « nên thứ hai « cũng có năm « cái nên để « ông Nguyễn-« Kim, vua Gia-« long, vua Minh-« mạng, vua Thiệu-« trị và vua Tự-« đức. Trên « nên thứ hai « cũng có năm « cái nên để « ông Nguyễn-« Kim, vua Gia-« long, vua Minh-« mạng, vua Thiệu-« trị và vua Tự-« đức. Trên « nên thứ hai « cũng có năm « cái nên để « ông Nguyễn-« Kim, vua Gia-« long, vua Minh-« mạng, vua Thiệu-« trị và vua Tự-« đức.

— Thế vì « gì ?

— Vì « cơ không « biết « cảm « bánh lái.

— Sao « không « biết « cảm ?

— Vì « xưa nay « chưa « khi « nào « lập « cam.

— Một « người « phóng « viên « không « biết « cảm « bánh lái « xe « hơi ! « Thật « à ?

— Ở « Nữu-« ớc, « làm « thợ « cũng « có « xe « hơi, « con « giá « 10-15 « tấc « cũng « cảm « bánh lái. « Ở « đây, « làm « phóng « viên « một « tờ « báo « mà « không « biết « cảm « bánh lái ! « Thật « à ?

— Thưa « qui-nương, « không « lạ « gì. « Có « vậy « thế-giới « mới « còn « chia « làm « « với « « cơ », « có « vậy « người « ta « mới « còn « dùng « những « chữ « « văn-minh « cơ-xảo « « văn-minh « tinh-thần « .

— Việc « như « thế « ông « không « lấy « làm « lạ, « vậy « thì « có « những « việc « gì « là « lạ ?

— Quen « mắt « là « thường, « không « quen « mắt « là « lạ. « Tôi « sinh « đời « sống « kiếp « ở « đây, « quen « mắt « quá « rồi « cũng « chẳng « biết « lấy « gì « làm « lạ ! « Thôi ! « Qui-nương « gắng « cảm « lấy « bánh lái, « tôi « xin « ngồi « theo « đây. « Ta « trong « thế « cho « xe « chạy « qua « các « nơi. « Thấy « điều « gì « lạ « mắt, « qui-nương « cứ « hỏi, « tôi « xin « trả « lời.

(Còn « nữa)

Kim-Son

Tòa Thượng-thẩm Hanoi xử hai vụ Cộng sản Bắc-giang

Hôm 3 Juin tòa Thượng-thẩm « đã « họp « để « xét « lại « hai « vụ « Cộng-sản « mà « tòa-án « Bắc-giang « đã « xử « hôm « 15 « Mars « và « hôm « 11 « Avril « 1930.

Trong « vụ « thứ « nhất « có « bốn « người « bị « can. « Trong « số « người « bị « can « đó, « có « Không-« văn-« Quy « bị « can « do « cáo « có « chon « trong « V. N. Q. D. B. « Không-văn-Quy « trước « kia « đã « bị « bắt, « rồi « được « tha. « Anh « ta « nhận « làm « một « thám « cho « viên « tri-phủ « Bắc-giang, « nhưng « anh « ta « vẫn « cứ « lo « việc « cách « mạng « luôn. « Một « hôm « người « ta « bắt « được « trong « tại « anh « ta « nhiều « truyền « đơn « xúi « dục « dân « chúng « đánh-« đổ « chính-« phủ « Bắc-« . « Người « ta « lại « biết « được « rằng « anh « ta « có « chon « trong « đảng « Cộng « sản; « chính « anh « ta « đã « lập « nên « nhiều « tiểu « tổ « Cộng-sản « trong « hạt « anh « ta « ở « và « nhiều « lần « nhóm « hội « tại « nhà « người « anh « em « họ « của « anh « ta, « tên « là « Ninh; « trong « mấy « kỳ « hội « đó, « hai « người « Da « và « Nghiê « thường « có « mặt « luôn.

Tòa « tuyên « án « như « sau « này :

Không-văn-Quy, « khổ « sai « chung « thân « (y « án).

Không-văn-Ninh « và « Bồ « văn-Da, « 10 « năm « khổ « sai « (lãng).

Nguyễn-trọng-Nghiê « 10 « năm « phạt « vắng « (lãng).

Tòa « nghỉ. « Đến « 3 « giờ « lại « họp « lại

« còn « hơi « đau. « Xe « đạp « ông, « là « đem « cột « vào « sau « xe « hơi.

Có « miệng « vừa « nói, « tay « vừa « mở « búi « lấy « ra « một « đoạn « giấy « gai, « đặt « cái « xe « đạp « tới « cầm « nơi « tay, « xách « gác « vào « phía « sau « xe « hơi, « cột « lại.

Tôi « trong « lòng « phải « khen « thầm « cho « cái « nào « « để « phòng « của « người « Hoa-kỳ; « đi « chơi « một « chặp « mà « cũng « đem « theo « thuốc « xóc « và « giấy « gai ! « Lại « cũng « ngại « thầm « cho « cái « tánh « « quyết « đoán « của « một « người « thiếu « nữ « Hoa-kỳ; « hỏi « mình, « mình « chưa « kịp « trả « lời, « cứ « đặt « xe « mình « cột « ngay « vào « xe « hơi ! « Thấy « người « ta « như « thế, « xét « lại « mình « bắt « phải « xấu « hổ : « mình « có « biết « cảm « bánh lái « là « giống « gi đâu !

Bỏ « ngó « một « chặp, « tôi « phải « thú « thật :

— Thưa « qui-nương, « tôi « không « cảm « bánh lái « được.

— Sao « vậy ? « Ông « cũng « đau « tay « như « tôi « à ?

— Tôi « không « đau « tay « nhưng « cảm « không « được.

— Thế « vì « cơ « gì ?

— Vì « cơ « không « biết « cảm « bánh lái.

— Sao « không « biết « cảm ?

— Vì « xưa « nay « chưa « khi « nào « lập « cam.

— Một « người « phóng « viên « không « biết « cảm « bánh lái « xe « hơi ! « Thật « à ?

— Ở « Nữu-« ớc, « làm « thợ « cũng « có « xe « hơi, « con « giá « 10-15 « tấc « cũng « cảm « bánh lái. « Ở « đây, « làm « phóng « viên « một « tờ « báo « mà « không « biết « cảm « bánh lái ! « Thật « à ?

— Thưa « qui-nương, « không « lạ « gì. « Có « vậy « thế-giới « mới « còn « chia « làm « « với « « cơ », « có « vậy « người « ta « mới « còn « dùng « những « chữ « « văn-minh « cơ-xảo « « văn-minh « tinh-thần « .

— Việc « như « thế « ông « không « lấy « làm « lạ, « vậy « thì « có « những « việc « gì « là « lạ ?

— Quen « mắt « là « thường, « không « quen « mắt « là « lạ. « Tôi « sinh « đời « sống « kiếp « ở « đây, « quen « mắt « quá « rồi « cũng « chẳng « biết « lấy « gì « làm « lạ ! « Thôi ! « Qui-nương « gắng « cảm « lấy « bánh lái, « tôi « xin « ngồi « theo « đây. « Ta « trong « thế « cho « xe « chạy « qua « các « nơi. « Thấy « điều « gì « lạ « mắt, « qui-nương « cứ « hỏi, « tôi « xin « trả « lời.

(Còn « nữa)

Kim-Son

Tòa Thượng-thẩm Hanoi xử hai vụ Cộng sản Bắc-giang

Hôm 3 Juin tòa Thượng-thẩm « đã « họp « để « xét « lại « hai « vụ « Cộng-sản « mà « tòa-án « Bắc-giang « đã « xử « hôm « 15 « Mars « và « hôm « 11 « Avril « 1930.

Trong « vụ « thứ « nhất « có « bốn « người « bị « can. « Trong « số « người « bị « can « đó, « có « Không-« văn-« Quy « bị « can « do « cáo « có « chon « trong « V. N. Q. D. B. « Không-văn-Quy « trước « kia « đã « bị « bắt, « rồi « được « tha. « Anh « ta « nhận « làm « một « thám « cho « viên « tri-phủ « Bắc-giang, « nhưng « anh « ta « vẫn « cứ « lo « việc « cách « mạng « luôn. « Một « hôm « người « ta « bắt « được « trong « tại « anh « ta « nhiều « truyền « đơn « xúi « dục « dân « chúng « đánh-« đổ « chính-« phủ « Bắc-« . « Người « ta « lại « biết « được « rằng « anh « ta « có « chon « trong « đảng « Cộng « sản; « chính « anh « ta « đã « lập « nên « nhiều « tiểu « tổ « Cộng-sản « trong « hạt « anh « ta « ở « và « nhiều « lần « nhóm « hội « tại « nhà « người « anh « em « họ « của « anh « ta, « tên « là « Ninh; « trong « mấy « kỳ « hội « đó, « hai « người « Da « và « Nghiê « thường « có « mặt « luôn.

Tòa « tuyên « án « như « sau « này :

Không-văn-Quy, « khổ « sai « chung « thân « (y « án).

Không-văn-Ninh « và « Bồ « văn-Da, « 10 « năm « khổ « sai « (lãng).

Nguyễn-trọng-Nghiê « 10 « năm « phạt « vắng « (lãng).

Tòa « nghỉ. « Đến « 3 « giờ « lại « họp « lại

« còn « hơi « đau. « Xe « đạp « ông, « là « đem « cột « vào « sau « xe « hơi.

Có « miệng « vừa « nói, « tay « vừa « mở « búi « lấy « ra « một « đoạn « giấy « gai, « đặt « cái « xe « đạp « tới « cầm « nơi « tay, « xách « gác « vào « phía « sau « xe « hơi, « cột « lại.

Tôi « trong « lòng « phải « khen « thầm « cho « cái « nào « « để « phòng « của « người « Hoa-kỳ; « đi « chơi « một « chặp « mà « cũng « đem « theo « thuốc « xóc « và « giấy « gai ! « Lại « cũng « ngại « thầm « cho « cái « tánh « « quyết « đoán « của « một « người « thiếu « nữ « Hoa-kỳ; « hỏi « mình, « mình « chưa « kịp « trả « lời, « cứ « đặt « xe « mình « cột « ngay « vào « xe « hơi ! « Thấy « người « ta « như « thế, « xét « lại « mình « bắt « phải « xấu « hổ : « mình « có « biết « cảm « bánh lái « là « giống « gi đâu !

Bỏ « ngó « một « chặp, « tôi « phải « thú « thật :

— Thưa « qui-nương, « tôi « không « cảm « bánh lái « được.

— Sao « vậy ? « Ông « cũng « đau « tay « như « tôi « à ?

— Tôi « không « đau « tay « nhưng « cảm « không « được.

— Thế « vì « cơ « gì ?

— Vì « cơ « không « biết « cảm « bánh lái.

— Sao « không « biết « cảm ?

— Vì « xưa « nay « chưa « khi « nào « lập « cam.

— Một « người « phóng « viên « không « biết « cảm « bánh lái « xe « hơi ! « Thật « à ?

— Ở « Nữu-« ớc, « làm « thợ « cũng « có « xe « hơi, « con « giá « 10-15 « tấc « cũng « cảm « bánh lái. « Ở « đây, « làm « phóng « viên « một « tờ « báo « mà « không « biết « cảm « bánh lái ! « Thật « à ?

— Thưa « qui-nương, « không « lạ « gì. « Có « vậy « thế-giới « mới « còn « chia « làm « « với « « cơ », « có « vậy « người « ta « mới « còn « dùng « những « chữ « « văn-minh « cơ-xảo « « văn-minh « tinh-thần « .

— Việc « như « thế « ông « không « lấy « làm « lạ, « vậy « thì « có « những « việc « gì « là « lạ ?

— Quen « mắt « là « thường, « không « quen « mắt « là « lạ. « Tôi « sinh « đời « sống « kiếp « ở « đây, « quen « mắt « quá « rồi « cũng « chẳng « biết « lấy « gì « làm « lạ ! « Thôi ! « Qui-nương « gắng « cảm « lấy « bánh lái, « tôi « xin « ngồi « theo « đây. « Ta « trong « thế « cho « xe « chạy « qua « các « nơi. « Thấy « điều « gì « lạ « mắt, « qui-nương « cứ « hỏi, « tôi « xin « trả « lời.

(Còn « nữa)

Kim-Son

Tòa Thượng-thẩm Hanoi xử hai vụ Cộng sản Bắc-giang

Hôm 3 Juin tòa Thượng-thẩm « đã « họp « để « xét « lại « hai « vụ « Cộng-sản « mà « tòa-án « Bắc-giang « đã « xử « hôm « 15 « Mars « và « hôm « 11 « Avril « 1930.

Trong « vụ « thứ « nhất « có « bốn « người « bị « can. « Trong « số « người « bị « can « đó, « có « Không-« văn-« Quy « bị « can « do « cáo « có « chon « trong « V. N. Q. D. B. « Không-văn-Quy « trước « kia « đã « bị « bắt, « rồi « được « tha. « Anh « ta « nhận « làm « một « thám « cho « viên « tri-phủ « Bắc-giang, « nhưng « anh « ta « vẫn « cứ « lo « việc « cách « mạng « luôn. « Một « hôm « người « ta « bắt « được « trong « tại « anh « ta « nhiều « truyền « đơn « xúi « dục « dân « chúng « đánh-« đổ « chính-« phủ « Bắc-« . « Người « ta « lại « biết « được « rằng « anh « ta « có « chon « trong « đảng « Cộng « sản; « chính « anh « ta « đã « lập « nên « nhiều « tiểu « tổ « Cộng-sản « trong « hạt « anh « ta « ở « và « nhiều « lần « nhóm « hội « tại « nhà « người « anh « em « họ « của « anh « ta, « tên « là « Ninh; « trong « mấy « kỳ « hội « đó, « hai « người « Da « và « Nghiê « thường « có « mặt « luôn.

Tòa « tuyên « án « như « sau « này :

Không-văn-Quy, « khổ « sai « chung « thân « (y « án).

Không-văn-Ninh « và « Bồ « văn-Da, « 10 « năm « khổ « sai « (lãng).

Nguyễn-trọng-Nghiê « 10 « năm « phạt « vắng « (lãng).

Tòa « nghỉ. « Đến « 3 « giờ « lại « họp « lại

« còn « hơi « đau. « Xe « đạp « ông, « là « đem « cột « vào « sau « xe « hơi.

Có « miệng « vừa « nói, « tay « vừa « mở « búi « lấy « ra « một « đoạn « giấy « gai, « đặt « cái « xe « đạp « tới « cầm « nơi « tay, « xách « gác « vào « phía « sau « xe « hơi, « cột « lại.

Tôi « trong « lòng « phải « khen « thầm « cho « cái « nào « « để « phòng « của « người « Hoa-kỳ; « đi « chơi « một « chặp « mà « cũng « đem « theo « thuốc « xóc « và « giấy « gai ! « Lại « cũng « ngại « thầm « cho « cái « tánh « « quyết « đoán « của « một « người « thiếu « nữ « Hoa-kỳ; « hỏi « mình, « mình « chưa « kịp « trả « lời, « cứ « đặt « xe « mình « cột « ngay « vào « xe « hơi ! « Thấy « người « ta « như « thế, « xét « lại « mình « bắt « phải « xấu « hổ : « mình « có « biết « cảm « bánh lái « là « giống « gi đâu !

Bỏ « ngó « một « chặp, « tôi « phải « thú « thật :

— Thưa « qui-nương, « tôi « không « cảm « bánh lái « được.

— Sao « vậy ? « Ông « cũng « đau « tay « như « tôi « à ?

— Tôi « không « đau « tay « nhưng « cảm « không « được.

— Thế « vì « cơ « gì ?

— Vì « cơ « không « biết « cảm « bánh lái.

— Sao « không « biết « cảm ?

— Vì « xưa « nay « chưa « khi « nào « lập « cam.

— Một « người « phóng « viên « không « biết « cảm « bánh lái « xe « hơi ! « Thật « à ?

— Ở « Nữu-« ớc, « làm « thợ « cũng « có « xe « hơi, « con « giá « 10-15 « tấc « cũng « cảm « bánh lái. « Ở « đây, « làm « phóng « viên « một « tờ « báo « mà « không « biết « cảm « bánh lái ! « Thật « à ?

— Thưa « qui-nương, « không « lạ « gì. « Có « vậy « thế-giới « mới « còn « chia « làm « « với « « cơ », « có « vậy « người « ta « mới « còn « dùng « những « chữ « « văn-minh « cơ-xảo « « văn-minh « tinh-thần « .

— Việc « như « thế « ông « không « lấy « làm « lạ, « vậy « thì « có « những « việc « gì « là « lạ ?

— Quen « mắt « là « thường, « không « quen « mắt « là « lạ. « Tôi « sinh « đời « sống « kiếp « ở « đây, « quen « mắt « quá « rồi « cũng « chẳng « biết « lấy « gì « làm « lạ ! « Thôi ! « Qui-nương « gắng « cảm « lấy « bánh lái, « tôi « xin « ngồi « theo « đây. « Ta « trong « thế « cho « xe « chạy « qua « các « nơi. « Thấy « điều « gì « lạ « mắt, « qui-nương « cứ « hỏi, « tôi « xin « trả « lời.

(Còn « nữa)

Kim-Son

Tòa Thượng-thẩm Hanoi xử hai vụ Cộng sản Bắc-giang

Hôm 3 Juin tòa Thượng-thẩm « đã « họp « để « xét « lại « hai « vụ « Cộng-sản « mà « tòa-án « Bắc-giang « đã « xử « hôm « 15 « Mars « và « hôm « 11 « Avril « 1930.

Trong « vụ « thứ « nhất « có « bốn « người « bị « can. « Trong « số « người « bị « can « đó, « có « Không-« văn-« Quy « bị « can « do « cáo « có « chon « trong « V. N. Q. D. B. « Không-văn-Quy « trước « kia « đã « bị « bắt, « rồi « được « tha. « Anh « ta « nhận « làm « một « thám « cho « viên « tri-phủ « Bắc-giang, « nhưng « anh « ta « vẫn « cứ « lo « việc « cách « mạng « luôn. « Một « hôm « người « ta « bắt « được « trong « tại « anh « ta « nhiều « truyền « đơn « xúi « dục « dân « chúng « đánh-« đổ « chính-« phủ « Bắc-« . « Người « ta « lại « biết « được « rằng « anh « ta « có « chon « trong « đảng « Cộng « sản; « chính « anh « ta « đã « lập « nên « nhiều « tiểu « tổ « Cộng-sản « trong « hạt « anh « ta « ở « và « nhiều « lần « nhóm « hội « tại « nhà « người « anh « em « họ « của « anh « ta, « tên « là « Ninh; « trong « mấy « kỳ « hội « đó, « hai « người « Da « và « Nghiê « thường « có « mặt « luôn.

Tòa « tuyên « án « như « sau « này :

Không-văn-Quy, « khổ « sai « chung « thân « (y « án).

Không-văn-Ninh « và « Bồ « văn-Da, « 10 « năm « khổ « sai « (lãng).

Nguyễn-trọng-Nghiê « 10 « năm « phạt « vắng « (lãng).

Tòa « nghỉ. « Đến « 3 « giờ « lại « họp « lại

« còn « hơi « đau. « Xe « đạp « ông, « là « đem « cột « vào « sau « xe « hơi.

Có « miệng « vừa « nói, « tay « vừa « mở « búi « lấy « ra « một « đoạn « giấy « gai, « đặt « cái « xe « đạp « tới « cầm « nơi « tay, « xách « gác « vào « phía « sau « xe « hơi, « cột « lại.

Tôi « trong « lòng « phải « khen « thầm « cho « cái « nào « « để « phòng « của « người « Hoa-kỳ; « đi « chơi « một « chặp « mà « cũng « đem « theo « thuốc « xóc « và « giấy « gai ! « Lại « cũng « ngại « thầm « cho « cái « tánh « « quyết « đoán « của « một « người « thiếu « nữ « Hoa-kỳ; « hỏi « mình, « mình « chưa « kịp « trả « lời, « cứ « đặt « xe « mình « cột « ngay « vào « xe « hơi ! « Thấy « người « ta « như « thế, « xét « lại « mình « bắt « phải « xấu « hổ : « mình « có « biết « cảm « bánh lái « là « giống « gi đâu !

Bỏ « ngó « một « chặp, « tôi « phải « thú « thật :

— Thưa « qui-nương, « tôi « không « cảm « bánh lái « được.

— Sao « vậy ? « Ông « cũng « đau « tay « như « tôi « à ?

— Tôi « không « đau « tay « nhưng « cảm « không « được.

— Thế « vì « cơ « gì ?

— Vì « cơ « không « biết « cảm « bánh lái.

— Sao « không « biết « cảm ?

— Vì « xưa « nay « chưa « khi « nào « lập « cam.

— Một « người « phóng « viên « không « biết « cảm « bánh lái « xe « hơi ! « Thật « à ?

— Ở « Nữu-« ớc, « làm « thợ « cũng « có « xe « hơi, « con « giá « 10-15 « tấc « cũng « cảm « bánh lái. « Ở « đây, « làm « phóng « viên « một « tờ « báo « mà « không « biết « cảm « bánh lái ! « Thật « à ?

— Thưa « qui-nương, « không « lạ « gì. « Có « vậy « thế-giới « mới « còn « chia « làm « « với « « cơ », « có « vậy « người « ta « mới « còn « dùng « những « chữ « « văn-minh « cơ-xảo « « văn-minh « tinh-thần « .

— Việc « như « thế « ông « không « lấy « làm « lạ, « vậy « thì « có « những « việc « gì « là « lạ ?

— Quen « mắt « là « thường, « không « quen « mắt « là « lạ. « Tôi « sinh « đời « sống « kiếp « ở « đây, « quen « mắt « quá « rồi « cũng « chẳng « biết « lấy « gì « làm « lạ ! « Thôi ! « Qui-nương « gắng « cảm « lấy « bánh lái, « tôi « xin « ngồi « theo « đây. « Ta « trong « thế « cho « xe « chạy « qua « các « nơi. « Thấy « điều « gì « lạ « mắt, « qui-nương « cứ « hỏi, « tôi « xin « trả « lời.

(Còn « nữa)

Kim-Son

Tòa Thượng-thẩm Hanoi xử hai vụ Cộng sản Bắc-giang

Hôm 3 Juin tòa Thượng-thẩm « đã « họp « để « xét « lại « hai « vụ « Cộng-sản « mà « tòa-án « Bắc-giang « đã « xử « hôm « 15 « Mars « và « hôm « 11 « Avril « 1930.

Trong « vụ « thứ « nhất « có « bốn « người « bị « can. « Trong « số « người « bị « can « đó, « có « Không-« văn-« Quy « bị « can « do « cáo « có « chon « trong « V. N. Q. D. B. « Không-văn-Quy « trước « kia « đã « bị « bắt, « rồi « được « tha. « Anh « ta « nhận « làm « một « thám « cho « viên « tri-phủ « Bắc-giang, « nhưng « anh « ta « vẫn « cứ « lo « việc « cách « mạng « luôn. « Một « hôm « người « ta « bắt « được « trong « tại « anh « ta « nhiều « truyền « đơn « xúi « dục « dân « chúng « đánh-« đổ « chính-« phủ « Bắc-« . « Người « ta « lại « biết « được « rằng « anh « ta « có « chon « trong « đảng « Cộng « sản; « chính « anh « ta « đã « lập « nên « nhiều « tiểu « tổ « Cộng-sản « trong « hạt « anh « ta « ở « và « nhiều « lần « nhóm « hội « tại « nhà « người « anh « em « họ « của « anh « ta, « tên « là « Ninh; « trong « mấy « kỳ « hội « đó, « hai « người « Da « và « Nghiê « thường « có « mặt « luôn.

Tòa « tuyên « án « như « sau « này :

Không-văn-Quy, « khổ « sai « chung « thân « (y « án).

Không-văn-Ninh « và « Bồ « văn-Da, « 10 « năm « khổ « sai « (lãng).

Nguyễn-trọng-Nghiê « 10 « năm « phạt « vắng « (lãng).

Tòa « nghỉ. « Đến « 3 « giờ « lại « họp « lại

« còn « hơi « đau. « Xe « đạp « ông, « là « đem « cột « vào « sau « xe « hơi.

Có « miệng « vừa « nói, « tay « vừa « mở « búi « lấy « ra « một « đoạn « giấy « gai, « đặt « cái « xe « đạp « tới « cầm « nơi « tay, « xách « gác « vào « phía « sau « xe « hơi, « cột « lại.

Tôi « trong « lòng « phải « khen « thầm « cho « cái « nào « « để « phòng « của « người « Hoa-kỳ; « đi « chơi « một « chặp « mà « cũng « đem « theo « thuốc « xóc « và « giấy « gai ! « Lại « cũng « ngại « thầm « cho « cái « tánh « « quyết « đoán « của « một « người « thiếu « nữ « Hoa-kỳ; « hỏi « mình, « mình « chưa « kịp « trả « lời, « cứ « đặt « xe « mình « cột « ngay « vào « xe « hơi ! « Thấy « người « ta « như « thế, « xét « lại « mình « bắt « phải « xấu « hổ : « mình « có « biết « cảm « bánh lái « là « giống « gi đâu !

Bỏ « ngó « một « chặp, « tôi « phải « thú « thật :

— Thưa « qui-nương, « tôi « không « cảm « bánh lái « được.

— Sao « vậy ? « Ông « cũng « đau « tay « như « tôi « à ?

— Tôi « không « đau « tay « nhưng « cảm « không « được.

— Thế « vì « cơ « gì ?

— Vì « cơ « không « biết « cảm « bánh lái.

— Sao « không « biết « cảm ?

— Vì « xưa « nay « chưa « khi « nào « lập « cam.

— Một « người « phóng « viên « không « biết « cảm « bánh lái « xe « hơi ! « Thật « à ?

— Ở « Nữu-« ớc, « làm « thợ « cũng « có « xe « hơi, « con « giá « 10-15 « tấc « cũng « cảm « bánh lái. « Ở « đây, « làm « phóng « viên « một « tờ « báo « mà « không « biết « cảm « bánh lái ! « Thật « à ?

— Thưa « qui-nương, « không « lạ « gì. « Có « vậy « thế-giới « mới « còn « chia « làm « « với « « cơ », « có « vậy « người « ta « mới « còn « dùng « những « chữ « « văn-minh « cơ-xảo « « văn-minh « tinh-thần « .

— Việc « như « thế « ông « không « lấy « làm « lạ, « vậy « thì « có « những « việc « gì « là « lạ ?

— Quen « mắt « là « thường, « không « quen « mắt « là « lạ. « Tôi « sinh « đời « sống « kiếp « ở « đây, « quen « mắt « quá « rồi « cũng « chẳng « biết « lấy « gì « làm « lạ ! « Thôi ! « Qui-nương « gắng « cảm « lấy « bánh lái, « tôi « xin « ngồi « theo « đây. « Ta « trong « thế « cho « xe « chạy « qua « các « nơi. « Thấy « điều « gì « lạ « mắt, « qui-nương « cứ « hỏi, « tôi « xin « trả « lời.

(Còn « nữa)

Kim-Son

Tòa Thượng-thẩm Hanoi xử hai vụ Cộng sản Bắc-giang

Hôm 3 Juin tòa Thượng-thẩm « đã « họp « để « xét « lại « hai « vụ « Cộng-sản « mà « tòa-án « Bắc-giang « đã « xử « hôm « 15 « Mars « và « hôm « 11 « Avril « 1930.

Trong « vụ « thứ « nhất « có « bốn « người « bị « can. « Trong « số « người « bị « can « đó, « có « Không-« văn-« Quy « bị « can « do « cáo « có « chon « trong « V. N. Q. D. B. « Không-văn-Quy « trước « kia « đã « bị « bắt, « rồi « được « tha. « Anh « ta « nhận « làm « một « thám « cho « viên « tri-phủ « Bắc-giang, « nhưng « anh « ta « vẫn « cứ « lo « việc « cách « mạng « luôn. « Một « hôm « người « ta « bắt « được « trong « tại « anh « ta « nhiều « truyền « đơn « xúi « dục « dân « chúng « đánh-« đổ « chính-« phủ « Bắc-« . « Người « ta « lại « biết « được « rằng « anh « ta « có « chon « trong « đảng « Cộng « sản; « chính « anh « ta « đã « lập « nên « nhiều « tiểu « tổ « Cộng-sản « trong « hạt « anh « ta « ở « và « nhiều « lần « nhóm « hội « tại « nhà « người « anh « em « họ « của « anh « ta, « tên « là « Ninh; « trong « mấy « kỳ « hội « đó, « hai « người « Da « và « Nghiê « thường « có « mặt « luôn.

Tòa « tuyên « án « như « sau « này :

Không-văn-Quy, « khổ « sai « chung « thân « (y « án).

Không-văn-Ninh « và « Bồ « văn-Da, « 10 « năm « khổ « sai « (lãng).

Nguyễn-trọng-Nghiê « 10 « năm « phạt « vắng « (lãng).

Tòa « nghỉ. « Đến « 3 « giờ « lại « họp « lại

« còn « hơi « đau. « Xe « đạp « ông, « là « đem « cột « vào « sau « xe « hơi.

Có « miệng « vừa « nói, « tay « vừa « mở « búi « lấy « ra « một « đoạn « giấy « gai, « đặt « cái « xe « đạp « tới « cầm « nơi « tay, « xách « gác « vào « phía « sau « xe « hơi, « cột « lại.

Tôi « trong « lòng « phải « khen « thầm « cho « cái « nào « « để « phòng « của « người « Hoa-kỳ; « đi « chơi « một « chặp « mà « cũng « đem « theo « thuốc « xóc « và « giấy « gai ! « Lại « cũng « ngại « thầm « cho « cái « tánh « « quyết « đoán « của « một « người « thiếu « nữ « Hoa-kỳ; « hỏi « mình, « mình « chưa « kịp « trả « lời, « cứ « đặt « xe « mình « cột « ngay « vào « xe « hơi ! « Thấy « người « ta « như « thế, « xét « lại « mình « bắt « phải « xấu « hổ : « mình « có « biết « cảm « bánh lái « là « giống « gi đâu !

Bỏ « ngó « một « chặp, « tôi « phải « thú « thật :

— Thưa « qui-nương, « tôi « không « cảm « bánh lái « được.

— Sao « vậy ? « Ông « cũng « đau « tay « như « tôi « à ?

— Tôi « không « đau « tay « nhưng « cảm « không « được.

— Thế « vì

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN HÚT THUỐC LÁ

JOB

NGHIỆP LÀM NÔNG Ở VIỆT-NAM

IV. — Hạng dân nghèo

Hạng dân nghèo là những người đi làm thuê cấy vườn mà sinh nhai. Sống được qua ngày tháng là cốt nỏ có tiền công của nhà tư bản, địa chủ trả cho.

Ở thôn quê ta, hạng dân nghèo ngày càng nhiều; thông kê chưa có, nhưng ai để mắt quan sát cũng có thể nhận được. Nhiều kẻ có năm ba sào ruộng, vợ con cây cấy lấy, song không phải là trung nông, vì hoa lợi thâu không được bao lắm; cuộc sinh hoạt sơ dể chỉ trị được không phải nhờ hoa lợi đó, mà chỉ vì suốt năm đem mồ hôi nước mắt để đổi bát cơm nhà giàu.

Dân nghèo càng ngày càng nhiều là vì cuộc vô-sân-hóa lan ra mãi; như trong bài thứ ba đã nói rõ. Trong những đêu cạnh tranh bằng ngày ta thấy hạng trung nông yếu cảnh cứ sa sút xuống, đến nỗi trụy lạc ra làm dân nghèo. Hãy xem trạng-huống trong một năm mất mùa thì cái lệ đào-thải lại càng rõ ràng lắm. Nhà địa chủ tư bản luôn có làm ruộng, nhưng vẫn còn thóc chứa đầy vựa này kho nọ; mất mùa thì họ không thiết hại mấy. Còn nhà trung nông nhỏ được bao nhiêu vốn liếng đem đi ra ngoài đồng; mất mùa thì, ôi thôi! cơ nghiệp tan tành, không còn mong mỏi vào đầu năm; có thu hoạch được mấy thì may ra đủ tiền trả nợ cho nhà giàu là cùng. Thế là trong lúc đói kém, nhà trung-nông phải đi vay mượn thóc gạo nhà giàu để chi trả sinh hoạt; mà giá cách thóc gạo ra thế nào? Bọn tư bản địa chủ lớn thấy mùa mất như cá gặp nước, liền thò tay nhíp để làm giàu thêm; bần đầu đóng chặt kho vựa lại, đợi đến khi giá lúa cao đến xếp rưỡi xếp đôi mới đem ra bán. Như trong trận đói cách đây sáu năm, ở Thừa - Thiên, thường thường đến độ mùa xong giá một lượng lúa ven chỉ có 4\$50 (mà bây giờ tăng lên đến 6\$00, 6\$50; trong trận đói khoảng tháng hai, tháng ba năm nay, tăng lên đến 7\$50)

còn ở ngoài, về mạn Quảng-Binh, lúa gieo (trắng và ỉn hơn lúa ven) một tháng trước sau giá từ 4 quan tăng lên 9, 10 quan. Như thế, nhà nghèo đi vay 1 tháng, đến mùa sang năm phải trả năm tháng (1 tháng giá 10 quan, cộng 10 quan tiền lãi là 20 quan; tức là 4 tháng lúa giá thường). Bởi vậy, nhà trung nông dễ mắc vào vòng anh phú hộ thì không còn mong trời đầu lên được nữa, nghĩa là thế nào cũng phải hóa ra dân nghèo.

Từ Thừa-thiên trở ra ngoài Bắc, có chế độ công điền, nhưng « điền » chỉ một ngoài mới là của « công ». Ở Bắc - Kỳ, thường thường ruộng công ba năm chia lại một lần, quan viên bắt phải trước, sau mới đến phiên dân; thành thử dân đã nghèo mà bắt phải ruộng không trồng trọt gì được; và lại, dân cư ngoài Bắc rất đông đúc, nên nơi nhiều ruộng như thế thì mỗi người được 6, 7 sào, còn thường thường thì mỗi người chỉ được 1, 2 sào thôi. Ở Quảng-Binh, Quảng-Trị, Thừa-Thiên, cách chia công điền theo lối ngoài Bắc; dân cư ở mấy tỉnh này ít hơn nên có nơi phần mỗi người được đến 1 mẫu, 1 mẫu rưỡi; nhưng một mẫu ruộng quan viên cho thuê một năm được đến 140, 150 quan, còn một mẫu ruộng dân thì làm khi phải bỏ hoang phế, một vai chực quan mà người ta không thêm mua. Ở Hà - Tĩnh, Nghệ - An, cách chia ruộng có khác hơn; ruộng đất đem chia đều ra từng phần rồi mỗi người cứ bắt thăm mà lấy. Vào miền Quảng-Nam, Quảng-Nghĩa, công điền đi ít dần; một phủ Tam-kỳ có 144 xã mà chỉ 3 xã có công điền thôi. Từ Bình-Định trở vào, các địa hạt đều mới khai phá về thời đại cận kim, nên công-điền có ít.

Ở Nam-kỳ, một bên mấy nhà địa chủ phú-hộ, ruộng làm tiền nhiều, lâu cao vườn rộng, một bên mấy triệu dân nghèo ở tấp lều tranh, đất

ruộng không có một mảnh. Ở Nam, cái giới hạn hai hạng người địa chủ và dân nghèo rất là rõ rệt. Nhưng ở Bắc-kỳ và phía bắc Trung-kỳ, nghĩa là ở các nơi có công điền, thì trình độ sinh-hoạt của dân nghèo cũng không cao hơn, số dân nghèo cũng không vì chế-độ công-điền mà giảm ít đi. Tiếng nói ruộng đem chia đều, nhưng ba phần tư ruộng công đều vào tay nhà giàu năm; dân nghèo không có sức kinh doanh, vì ruộng không nên phải đem ruộng cầm bán cho nhà địa chủ, chủ trong vùng, giá đúng 100 quan thì họ trả bốp cho độ bảy tám chục; nhiều kẻ đã mắc nợ nhà giàu sẵn, đến kỳ cấp ruộng giao phần mướn cho nhà giàu bắt, không biết phần ruộng mình ở nơi nào, còn nói gì đến hoa lợi!

Ngoài hạng dân nghèo là giới ra, lại có hạng khố-công ở các sở đồn điền. Hạng này thực là « thuần vô sản »; ở trong Nam có số đông đến gần 1.500 người (như ở Cao-su Michelin ở Phú-riêng). Hạng « thuần vô sản » ngày càng thêm, vì hai lẽ:

- 1- Tư-bản nông-nghiệp mở mang, cần mộ dân nghèo ở thôn dã đến kinh doanh các đồn điền.
- 2- Dân nghèo đem nhau đi làm ở các sở đồn điền, vì ở nhà phải cái nạn thất nghiệp. Ở thôn quê, một năm thường có hai vụ, đến mùa mới có việc mà làm; mùa xong, nhà giàu không thuê nữa, một số người phải chịu thất nghiệp trong mấy tháng. Thất nghiệp thì không có tiền công, sinh hoạt phải cực khổ tìm đường; vì vậy nghe nói ở các đồn điền làm công cả năm, nhiều kẻ biết chắt sung sướng, nhưng phải đi làm cho khổ đời.

VĂN ĐÌNH

Lại hiểu-tình (Tin A. R. I. P.)

Ở Nghệ-an hôm 1er Juin có hai nghìn người kéo nhau đến huyện lỵ Thanh-chương, đưa cho quan huyện một cái giấy yêu cầu thả những người bị bắt trong mấy cuộc biểu tình ở Nghệ-an và Thái-bình. Quan huyện hứa sẽ đề lời yêu cầu ấy lên quan trên; anh em biểu-tình liền giải tán một cách rất êm đềm trật tự.

VIỆC TRONG NƯỚC TRUNG-KỲ

HUẾ

Hai nhà du lịch Đức và Áo đến Huế

Ngày 6 Juin, hai nhà du lịch Rud. Hofer và Lippelt, một người Đức, một người Áo, đi qua Huế, có đến thăm bản báo. Hai ông này làm phóng viên cho một tờ báo xuất bản ở Hanovre và Vienne khởi hành từ Bà-lâm, đi sang Ba-nhí-Cân, Thủ-nhí-Kỳ, Ba-tư . . . An-đô, (thợ có thuật cho giờ tiếp chuyện cùng ông Cam-Đạ), Xiêm-La rồi đi qua Đông-dương về sang Tàu.

tham; nhưng vì không có giấy mà chứng thực nên bị bắt giam. Sau xét ra thì trước mấy hôm đây Kinh đã cùng với tên Tô-Dương tức Cửu Dương người xã Thanh-dôi ra nhà Nguyễn-Mãn (cùng một làng với tên Dương) hoạch chước lấy tiền, Kinh thì tự xưng là đội trưởng. nói với Nguyễn - Mãn rằng: « Ông có con (Nguyễn-văn-Tiếp) can tội vu cáo, có lẽ phạm án nặng, nếu muốn nó thì chịu mười số bạc, tôi sẽ lo cho ». Song Ng. Mãn không chịu. Việc này quan huyện đã đòi hỏi những người có can thiệp, để rồi chứng cứ và đã giải trình tên Kinh lên tỉnh, chưa rõ quan trên xét xử ra sao.

Tên Kinh này mặt-thăm thật hay giá? Chúng ta nên biết rằng ngày nay có những hạng người như thế. Biết chuyện

Lại việc sưu

Theo lệ Nhà nước thời người bản cũng không phải chịu tiền sưu, thế mà lý-trưởng làng Phú - Nghĩa ở chúng tôi (tên họ Phá - Hưu, huyện Quỳnh - Lưu) tên là Trịnh - Mậu, vụ sưu năm ngoái tự tiện bắt cho dân nghèo bần-cùng mỗi người là 1\$17. Trong làng nhiều người thấy việc trái lẽ, cũng muốn nói, nhưng sợ vụ cho việc này việc khác (?)

VINH

Tin ông Trần-mộng-Bạch

Ông Trần-mộng-Bạch bị giam tại khám Vinh vì bệnh nặng nên đã giới ra giam ở nhà thương uống thuốc từ ngày 26 mai 1930.

Nghe đâu người nhà xin lãnh về bảo dưỡng. Không có được phép không.

Trông thấy

Truyền đơn, xét nhà, bắt người

Đêm hôm 25 Mai, Vinh Bến-thủy và các nơi trong lều Nghệ-an đều có truyền-đơn phân phối mấy vụ bắt giết và yêu cầu nhiều điều. Linh tuần ở Vinh thấy một người bạn đồ trắng đạp xe đạp đi rải, đuổi theo, nhưng không bắt được. 6 giờ sáng 26, Lâm-văn-Lan, làm ở nhà in Châu-Tĩnh, đi xe đạp qua cửa Vinh-hưng-Tường bị ông Bạt Tạo chực sẵn đó bắt ngay.

4 giờ chiều lại bắt một người thợ ở Gia Vinh tên là Tái bị nghi có dư vào vụ rải truyền đơn này.

Sốt đêm 25 linh tuần phòng rất nghiêm nhặt. Vào khoảng 8 giờ tối hôm 19 Mai có 20 tên lính khố xanh và một ông đội đến xét nhà ông Phạm và Hoan buôn gỗ ở làng Đông-loan, tổng Đại đồng, tỉnh Nghệ-an, vậy suốt đêm hôm ấy, đến sáng 20, xét khắp cả các chỗ trong nhà và đạo cả nền nhà, song không được gì. Ông Hoan cũng người do gỗ và hai tên ở nhà ông đều bị bắt giải tỉnh.

Trò Lê - v - Giai, học lớp nhất trường T. C. bị bắt giải về Vinh sáng 24 vừa rồi. Trò ấy năm nay mới chừng 14, 15 tuổi.

Lại còn NGHỆ-AN

Thiệt hay giá?

Hôm 22 Mai, có bắt được ở Cầu Giát một người tên là Trần văn Kinh, quê ở Nghi-lộc; đem Trần-văn-Kinh về huyện nhà Quỳnh-lưu xét hỏi thì Kinh tự xưng là mặt

Ngày mồng ba tháng bảy năm ngoài anh lý vào nhà tên Phan-Sân (ở nhờ đất Nguyễn-thị-Xuyến) thu tiền sưu, tên ấy xin biếu-lai, anh lý không cho, rồi bảo tên ấy gánh trở việc sưu mà đánh đập; thị-Xuyến đến can, thời lại bị anh lý vu cho là ăn cướp tiền sưu. Việc ấy đã đem trình tại huyện; thị-Xuyến vô tội, anh lý thời bị án và cách dịch. Không hiểu vì sao anh lý ấy lại về làm việc như thường mà vụ sưu năm nay không biết sẽ ra sao?

Người dân nghèo

TOURANE

Chịu đói còn hơn

Ngày 29 Mai kỹ giả đi ngang qua Công-quán thấy người đông mà phần nhiều là người già cả lại nghèo, áo rách quần xài. Hỏi ra là dân công đi lều chõa, nghe đâu mỗi người được vài chéa gạo. Thợ nghe một ông-già than rằng: « Tôi chịu đói còn hơn » Kỹ giả đi ý xem cho biết vì sao ông già than như vậy, thì thấy từ trong chỗ phát gạo ra đến cửa, có mười người lính cầm roi. Hễ xin được 1 phần gạo là nữa bị mấy cái roi! Khoan đã trời! trời! trời! trời! trời! trời! trời!

Thương-tâm-khách

Lây chóng cho đáng tâm chóng, bỏ công trang-diêm, má hồng, . . .

???

Đàn bà mới dè dặt!

NÊN UỐNG

BÁCH-BỘ-VỆ-SINH

bổ làm, mà lại ngon!

THAM-THIÊN-ĐƯỜNG

Tổng đại lý ở Trưng-kò
TRẦN - KIEM - QUẢN
Huế Đồn Ba (Huế)

CHỈ CẬY VỚI MÌNH

(PHIÊU - LƯU VÀ XÃ - HỘI TIÊU-THUYẾT)
Tác giả: HECTOR MALOT
GIANG-HẠ dịch:

Số 45
Chương thứ hai mươi sáu
(Tiếp theo)

Con Bé-rin ngồi chờ hai giờ đồng hồ ở Ng Ta-luôn mà còn ngồi đó thì nó không dám cựa quậy, không dám suy nghĩ gì hết. Chỉ khi nào ông Ta-luôn đi ra rồi nó mới thở được, nhưng cái lòng sợ hãi cũng không sao hết. Theo như lời ông Ta-luôn thì ông ấy muốn gì? Chuyện không khác đoàn ở Ng Ta-luôn muốn dâng con Bé-rin để làm một tay trình thám của mình ở bên cạnh ông Vũ-phần, để có thể tin tức chi thì học lại cho mình rõ. Lời dọa của ông Ta-luôn làm cho nó sợ, nhưng cũng làm cho nó hiểu được rằng ông Vũ-phần còn cần nó để dịch thơ từ cho ông.

Đã năm sáu lần rồi nó thấy lão Ghy-giôm đi qua lại; lão này khi không danh xe thì giúp việc riêng cho ông Vũ-phần; mỗi khi có thầy Ghy-giôm thì nó tưởng đến má kêu nó; nhưng mà không, lão cứ đi, khi nó khi ra, coi bộ giăng việc làm mà không để ý đến nó. Sau khi thấy lão dẫn ba người thợ vào phòng ông Vũ-phần, ông Ta-luôn cũng theo vào. Cả thầy đều ở trong phòng cả buổi lâu; thỉnh thoảng cửa phòng hé mở thì nó nghe những giọng nói trong phòng. Nó báy giờ mới hiểu là ông Vũ-phần có nhiều việc làm chờ không phải chỉ nghĩ đến nó mà thôi đâu, và có lẽ ông cũng không nhớ rằng nó đương ngồi chờ ngoài cửa.

Một chặp thì thấy bọn thợ cũng ra với ông Ta-luôn; khi vào thì bọn thợ kia đi một cách mạnh bạo, và coi bộ quả quyết; nhưng đến khi đi ra thì họ lộ vẻ bất bình, và dự đợ. Khi họ sắp đi thì ông Ta-luôn bảo đứng lại rồi nói:

« Ông chủ có nói điều gì khác tôi không? Nhưng chỉ khác là ông nói cái giọng có khắt bạc, và không

điều dàng như tôi đó thôi. và ông làm như thế là phải!

- Phải à! khốn nạn!
- Một người thợ khác nói:
- Ông đứng nói như thế.
- Ông Ta-luôn nói tiếp:

— Sao tôi lại không nói, đó chính là sự thật. Tôi thì khi nào tôi cũng theo sự thật với công lý. Đứng giữa ông chủ và các anh, tôi không phải theo một phe với ông chủ, mà cũng không phải theo phe các anh. Khi nào các anh phải thì tôi biết cho các anh, và khi nào các anh có lỗi thì tôi cũng nói ngay. Nhưng bữa nay thì các anh có lỗi. Tôi không kể đến mấy điều giàu của các anh. Họ xô đẩy các anh, mà các anh không biết họ đưa các anh đến chốn nào. Các anh nói rằng ông chủ bóc lột các anh, nhưng các anh không biết rằng nhiều người khác lại còn bóc lột các anh nhiều hơn nữa; ông chủ thì làm cho các anh sống, mà họ thì làm cho các anh chết, và các anh và vợ con các anh nữa. Bây giờ tôi đã nói các anh rõ rồi.

đó mặc ý các anh tình liệ, vì là chuyện của các anh chứ không phải chuyện gì tôi. It bữa đây tôi sẽ có những máy mới làm công việc, máy gá máy các anh, mà ít tốn kém lại khỏi phải cày cấy như các anh. Khi đó tôi các anh sẽ là tôi, mà đến xin làm lại; hỏi đó thì muốn rồi, chờ trống đã có người thế. Mời tiền tôi dùng để mua máy mới rồi đây không bao lâu mà tôi sẽ lấy lại. Tôi nói chuyện đã nhiều rồi.

— Nhưng mà

— Nếu các anh mà còn chưa hiểu, thì các anh rõ là ngu-xuẩn.

Mấy người thợ kia đi ra một cách khìêm nhượng. Con Bé-rin còn chờ mãi. Một chặp thì Ghy-giôm dẫn nó vào một cái phòng rộng. Trong-phòng đã có ông Vũ-phần ngồi chờ trước một cái bàn đầy những giấy mực, sổ sách, lại có nhiều máy bấm chuông điện và máy nối nữa.

Ghy-giôm được ra đóng cửa lại, nhưng không nói cho ông Vũ-phần hay rằng con Bé-rin đã vào. Con

Bé-rin ở Ng Vũ-phần không thay nên nói:

« Tôi nghe tiếng máy đã ồn ào

« Tôi nghe tiếng máy đã ồn ào, tôi thấy lại gần đây, và nghe ta bảo. Nhưng chuyện quan trọng của cuộc hành trình của máy và cái lòng can-dảm của máy đã làm cho ta đi về gần cái số phận máy Vũ lai trong khi máy làm việc thông suốt với bọn thợ Anh, dịch như thế cho ta nghe, và trong khi nói chuyện, cái trí sáng của máy đã làm cho ta vui lòng từ khi ta phải bệnh đến nay, ta cần có một người để thấy cho ta, để coi ngó những chuyện ta bảo coi ngó, và để nói lại cho ta hay những chuyện đã xem xét được. Vì các công việc ta nó đó, ta tưởng sẽ dùng Ghy-giôm được, nó cũng sáng trí, nhưng khôn non vì thông ấy lại hay uống rượu, chỉ say đi cả ngày thôi, nên chỉ dùng để đánh xe, mà còn chưa được. Vậy máy có thể thế chun cho Ghy-giôm không?

Liên lúc đầu ta cho máy chín

chức phát láng một tháng, và nếu ta bằng lòng thì sẽ thường thêm.

Vui mừng quá đi, con Bé-rin không thể giả lời.

« Sao máy không trả lời?

— Tôi tìm lời mà cảm ơn ngài, nhưng vì quá cảm động, tôi tìm không ra; nhưng xin ngài.

Ta biết rằng máy cảm động lắm vì nghe giọng nói của máy đủ rõ, và ta vui lòng; vì cái lòng cảm động ấy chính là lòng sôi sảng để làm cho ta bằng lòng. Nhưng bây giờ còn chuyện khác: Máy đã viết thơ về bà con máy chưa?

— Thưa chưa, vì tôi không thấy viết, tôi không có giấy.

— Được, máy sẽ lại ngồi chờ đàn ông lên-di, máy ở đó cho đến khi ông ấy lãnh mệnh rồi sẽ hay; ở đó có đủ giấy mực cho máy dùng. Nhưng phải nhớ khi nào viết thơ về bà con máy, thì sẽ nói cho họ biết cái địa vị máy ngày nay ở nhà ta, nếu họ có thể làm cho máy một cái địa vị cao hơn nữa, thì họ sẽ bảo vệ, bằng không họ sẽ để máy ở đây.

(Còn nữa)

